

Cinkos mámorok ünnepe

A napokban megint azt a két könyvet lapozgattam, amelyek alighanem a huszadik századi magyar kultúra legmegbízhatóbb szövegyűjteményei közé tartoznak. A *toronyőr visszapillant* — ez a cím, a szerző nevét pedig ma már végre a magyar újságírókat képző iskola viseli. A második kötetben *Bálint György* egyik írása ekképpen szól: *Mámor a polcok között*. Nincs ebben szed egyébről, minthogy az író „lopva, küssé restellkedve, de mégis elszántan” elindul odahaza különböző könyvek irányába, amelyek „tulajdonképpen tilos könyvek: a kor tiltja őket, az idő parancsa, a magasabb szempont, mely ilyenkor kemény fegyelmet követel, és elvárja, hogy csak a tárggyal foglalkozzunk, a tárggyal, amely behatárolható bonyolult és mindnyájunkat összeroppantással fenyeget.” Szerző mindemellett fűtül az egészre, méginkább növekvő mámorban, újabb és újabb bűvös köteteket emel le a polcra, merészen beléjük lapozgat, s bennük mindenféle vigaszokra lel.

A szenvedély, célja irányuljon bármire: szokatlan, nem mindennapi, így szinte bűntudattal már-már titkolandó érzemény, legalábbis könnyen ilyené válhat. Ami pedig titkolandó, máris cinkosságot feltételező: a mámor ereje a cinkosság tudatát erősíti, és viszont. A könyvek pedig nagy cinkosaink. A cinkos mámorok pedig megrakott, végtelenül hosszú könyvespolcok között érnek fel elképzelhetetlen fényességű csúcspontra.

Az az ünnep, ami ma kezdődik a magaslatok gyönyörűségeinek ünnepe. A Bálint György-i könyveket lapozgató mámor cinkosságának nagy fesztiválja. A tény, hogy az ő írásait ötven esztendővel később

ugyanolyan lázas mámorral lapozgathattam, miként ő beszámolt arról, hogyan tette ugyanezt a *Fausttal* vagy *Radnóttal*. A könyvek létének tudata részegítő: időről időre, ha sok könyvet látok együtt, ellenállhatatlannak tetsző vágyakozás fog el, hogy a szó szoros értelmében megfürödjek bennük, beléjük merüljek, minden póru-sommal könyveket érezek.

Ez a most kezdődő ünnepi könyvhét március 58. a sorban. El lehetne mondani, hogy a kortárs magyar irodalom e legnagyobb, évi eseményére 75 kötet lát napvilágot 572 ezer példányban, s közel 33 millió forint értékű készlet áll a vásárlók rendelkezésére az országban már mindenütt sorakozó pavilonokban, az erre az időszakra külön készülő boltokban — csak hogy talán nem is ez a legfontosabb. És még csak nem is az évről évre, hevesen vitatott kérdések sorozata, hogy sok-e a megjelent jó könyv vagy kevés, rosszul vagy kevésbé dilettáns módon szervezték a rendezvények, és a meghívások és a meghívottak, azután a kiadók, terjesztők érdekeltisége, és a többi, és a többi. Mindez roppantul fontos, akárcsak Csóori Sándor új esszéköte-te, *Nemeskürty István* legújabb műve, vagy *Petőfi* újonnan kiadott utirajzai: a cinkos mámor érzete. A könyvek, ember fajtánk kevés számú örök nagy mentségeinek egyik nagy részlege, ez az acélozó-lázító-megnyugtató szellemserg feltétel nélküli, önfeledt ünneplése. Életünk legmegbízhatóbb cinkosainak mámoros üdvözlése.

Hódolat hát néktek, nyomdafesték-illatú, négyzögletes papiroshalmok. Jöjjetek, és hitessétek el velünk, hogy ti vagytok igazán a feltámadás és az élet.

Domonkos László

Könyvheti programok

A mai napon országsszerte, így városunkban is megkezdődnek az 1987-es ünnepi könyvhét eseményei: immáron a hagyományoknak megfelelően a Dugonics téren felállított pavilonosor lesz a központ. Itt nyitja meg ma délelőtt 10 órakor a szegedi könyvhétet Rákosi István, a megyei tanács művelődési osztályának vezetője. Közreműködik Fodor Zsóka, a Szegedi Nemzeti Színház művésze, a Kaláris folk-rock együttes, valamint a Délép Napsgár Táncgyűjtésének kamaracsoportja. Délelőtt 11 órakor a Káráz utcai Idegennyelvű Könyvesboltban a Balázs Béla Utörőház kerámia szakkörének hagyományos könyvheti kiállítását nyitja meg

Tölcséry Erzsébet, az üttörőház igazgatója, a téma pedig: *Olvasmányélményeim — Süsü, a sárkány Meseországban*.

Ma délután 2 órai kezdettel rendeznek Czenéde Vass Mária vezetésével az Idegennyelvű Könyvesboltban, ugyanebben az időpontban pedig könyvudvar nyílik az szmt Tolbuhin sugárút 14. szám alatti központi könyvtárának udvarán, amelyet Kovács Miklósné, a megyei tanács művelődési osztályának csoportvezetője nyit meg — s ahol a Népszava, a Népszabadság, a Könyvtér mutatkozik be, s könyvüjdonságokat kínál a Művelt Nép Könyvtérterjesztő Vállalat és a Kossuth Kiadó is. (A könyv-

udvar egyébként az ünnepi könyvhét végéig, június 3-ig tart nyitva, naponta délelőtt 10 és délután 6 óra között.) Délután 5 órakor könyvpremiert rendeznek a Somogyi Könyvtárban a városi tanács művelődési osztályának könyvheti kiadványát, *Pataki Ferenc grafikai mappáját Tandí Lajos*, a szegedi tévéstúdió helyettes vezetője mutatja be, ő beszélget majd a művessel és az előző írójával, *Apró Ferenc*cel.

Holnap, szombaton délelőtt 10 órakor *dixieland* délelőtt lesz a Dugonics téren — szintén hagyományosan a Molnár Dixieland koncertjével, délután 2-től pedig ismét könyvről könyv-vetélkedő lesz az Idegennyelvű Könyvesboltban.

Negyedszázados a gedói iskola

Huszonöt esztendővel ezelőtt még a régi Gedó-város-ész bokros-ligetes hangulatai övezték a Snopper Tibor tervei szerint készült, vadonatúj iskolaépületet. Azóta igen sok minden történt, s bizony, távolról sem csupán annyi, hogy ma már Tarján és az Északi városrész panel-monstrumai környékezik a Gedói Általános Iskolának nevezett alapfokú oktatási intézményt: több mint ezer nyolcadikos fejezte be itt negyedszázad alatt általános iskolai tanulmányait, közülük száznál is többen kiűnő tanulmányi eredményel. A 25 év során 93 pedagógus töltött el az épületben rövidebb-hosszabb, ám mindig tapasztalatokban bővelkedő dologidőt. Az 1962 szeptemberi induláskor 16 fős tantestület ma 35 tagot számlál.

A negyedszázados jubileumot tegnap, csütörtökön délután kezdődött rendezvénysorozattal ünnepi meg a Gedói iskola: a jubileumi arapok megnyitására Müller Józsefné, a városi tanács elnökhelyettese köszöntötte az intézmény tanárait és diákjait, majd az iskola volt növendékei, *Cziffra Éva*, *Erdei Béla*, *Kerek Ferencné*, *Pokorny Kornélia* és *Teszary Tamás* adtak ünnepi koncertet. Ugyancsak tegnap este nyílt meg az iskola volt és jelenlegi tanárainak és tanulóinak munkáiból rendezett kiállítás: *Bitz Éva*, *Koromné Tóth Katalin*, *Lázárné Berkecz Éva*, *Majorné Lázár Éva*,

Nagy Károly, *Nyári József*, *Polonkay Éva*, *Popovics Lőrinc*, *Tóth Rózsa* és *Waldmanné Tóth Zsuzsanna* tárlatát Cs. Pataj Mihály festőművész nyitotta meg.

Ma, pénteken folytatódik a jubileumi rendezvények: délelőtt kiállítás nyílik a tanulók munkáiból és az iskola történetét bemutató dokumentumokból, majd művészeti és sportbemutató következik. Délután kisdobos- és üttörőavatás lesz.

Ha már a jubiláló iskola történetét idéztük, nem szabad megfeledkezni arról sem: „a Gedói” belülről legalább annyit változott 25 év alatt, mint a környék, mint a városrész, ahová épült. Négy éve angol-tagozatos oktatás folyik itt,

két esztendeje kísérleteznek azzal, hogy rajz tagozatot honosítsanak meg. 1983 óta 4 ezer adagot elkészíteni képes, központi napközis konyhájuk van, új oktatási helyiségeket alakítottak ki, az intézmény általános felszereltsége Szegeden a legjobbak között emlegetett. Egy valami persze, jó tudni, nem változott: a nevelőtestületnek, az itt dolgozó pedagógusoknak az a heroikus törekvése, hogy az itteni diákok tisztességes, a tudást, a hazát, a munkát szerető és megbecsülő ifjakká serdüljenek. Olyanokká, akik becsülettel formálják életüket. És — ez a lényeg.

D. L.

A közelmúltban elhangzott a rádióban egy beszélgetés, amiből megtudhattuk, hogy a Szikszó-tó iszapjában radioaktív anyagot találtak. A szegediek körében elterjedt — „jó szokás” szerint —, hogy ez a strand veszélyes az egészségre, abban nem szabad fürödni.

Képtelenség ez — gondoltam s utánajártam az „ügynek”. A legilletékesebb szakembert, *Szederkényi Tibor* egyetemi tanárt, a JATE Ásványtani Tanszékének vezetőjét kérdeztem.

— Professzor úr! Valóban veszélyes a Szikszó-tó? — Nem! Tévhit az egész. — Vizsgáltuk a soltvad-kerti Búdós-tó talaját is

Fürödhetünk nyugodtan

iszapmintát, megvizsgáltuk azt és kiderült, hogy van benne radioaktív anyag.

— A kósza hírben ezek szerint van igazság, mert úgynevezett zörög a hasraszt.

— A talaj radioaktivitása olyan csekély, hogy az nem veszélyes semmilyen élőlényre. Bár csak több lenne benne.

— ??? — Vizsgáltuk a soltvad-kerti Búdós-tó talaját is

Anyuka mondj egy szép mesét?

Készült a gyereknapi rettenetesen. Már régen kinézte az elemes dömper a játékboldban. Csokrot rendelt mezei virágból és elhatározta, hogy addig megtanul palacsintát sütni, s noha nem ünnepi eledel, mégis azt csinál, hiszen a fia annyira szereti. Megveszi neki a Süsü sárkány kazettáját, mert az még hiányzik, és délután nem fekteti le, hadd játsszon az új játékkal, és hallgathassa Süsü kalandjait. Aztán elmennek a vállalati rendezvényre, ahova neves művészeket hívtak, és állítólag filmvetítés is lesz, no és este a tv-t is megnézheti.

A program tehát készen állt, órára megtervezve minden. Választásait megerősítendő, megkérdezte a fiát, mit szeretne? Hogy a titkot igazából el ne árulja, feltételes módban kezdte a faggatást. Mi lenne, ha... Mit szólnál, ha... bevezetővel kezdte sorolni a terveket, ajándékokat. A gyerek vállrándítással intézte el a választ, egykedvűen bólogatott, különösebb öröm, vágyakozás nem látszott rajta.

Nem baj, majd akkor és ott és azoknak örülni fog

— gondolta a boldogságszerzés biztos tudatától tántoríthatatlanul, és ezzel befejezettnek nyilvánította az egyoldalú „párbeszédet”.

A kisfiú magára maradt a szobájában, aztán egy idő után kiment a konyhába, és félíg a falnak támaszkodva kezdte kérdegetni:

és a gyereknapon nem fogsz majd reggel korán kiabálni, hogy elkésünk?

a kakaót sem kell ugye gyorsan felhőrpinteni?

és ne főzzél se palacsintát, se mást, mert akkor megint egész délelőtt a konyhában leszel. Inkább figyelj csak, tudod mit? Te rajzolsz valamilyen állatot, és én kifestem vízfestékekkel neked. Olyan színre, amilyenre te akarod.

ugye, nem főzöl, és a boltba sem mész, és nem zavarasz be a szobámba, hanem te is bejössz, és ha festettünk, utána mesélj! Igazi mesekönyvből. De ne a legrövidebbet válaszd ki, aminek olyan hamar vége lesz, hanem a leghosszabbakat. Olyan nagyon hosszúakat, amilyet még sohase meséltél.

azért sem lenne jó, ha főznél, mert akkor ugye mosogatni is kell ebéd után. Akkor inkább én mesélek neked. En azt mesélném el neked, amit a Tündi néni mesél az oviban.

és Apát, pedig lebirkozom. Ugye a gyereknapon Apa is itthon lesz, és nem fog újságot olvasni, mert akkor ő is játszik majd velem, és én lebirkozom.

ne menjünk el a hivatalodba arra a műsorra. Inkább vigyél a játszótérre, megmutatom, milyen szépen hintázok egyedül. Az oviban is van hinta, és már jól megtanultam.

és Anyu, ugye nem leszel ideges?

és ne vegyél dömper se, már van egy. Apa hozta a múltkor Pestről. Vegyél inkább gyurmát és csinálj neked kiscsibét belőle.

ne vegyél döm-tusolunk, hanem sokáig pancsolhatok, mert nem lesz soha késő?

... a fürdés után pedig nem akarok kazettát hallgatni. Akkor megint te mesélj!

és tudod mit, figyelj csak! Énekelj nekem. Addig, amíg el nem alszom. Kalocsai Katalin

Három szólam — és a negyedik

1.

Csörög a telefon, ugyanaból a gyárból harmadszorra keresnek. Először a párttitkár, majd egy üzemvezető, és végül az szb-titkár invitálnak sürgősen magukhoz. Kigyulladt a gyár? — kérdezik vissza. — Rosszabb! — dörmögik recsegre.

Rohanok. Érkezésemkor együtt a csapat. Az asztalon a Magyar Közlöny múlt évi 44. száma. A kezembe nyomják. Olvasom: A rendes szabadság kétharmadát — illetőleg, ha a kollektív szerződés ennél nagyobb mértéket állapít meg, annak megfelelő részt — egybefüggően kell kiadni.

A párttitkár kezdi. Megtudjuk, hogy a dolgozók 80 százaléka a szabadidejében kiskertekben dolgozik. Kényszerből, mert a fizetéséből nem tud kijönni. Ha viszont bejön a mezőgazdasági munka dandárja, kénytelenek kivenni esetleg több részletben is 4-5 nap szabadságot. Az új törvény ezt nem teszi lehetővé. Emiatt többen beadták a felmondásukat.

Az üzemvezető higgadt, tárgyilagos. Elmondja, hogy ők nem ragaszkodnak a szabadságidő kétharmadához. Náluk termelési kérés nem okoz, ha a dolgozók igényeik

Mikor menjünk szabadságra?

szerint ütemezik a szabadságukat. Erre rávágja az szb-titkár, hogy a munkás legfeljebb táppénzre megy, amikor a második gazdaság úgy kívánja. A veszteség kétértelmű. Gondjukat számos fórumon jelezték. Várják a változást.

2.

Izgatott a fenti téma. Nem hívtak, de elmentem egyik nagyvállalatunkhoz. Szívélyes fogadtatás a szakszervezeti irodában. Az illetékes hölgy hátrahozott, magabiztosan kijelenti, náluk nem okozott gondot az új szabadságosítási törvény. Szigorú munkahely hírében állnak, próbálom kitalálni az uralkodó vezetői stílt. Nem laisz se faire — pongyolán fordítva szabados, liberális, nem is demokratikus.

Elkezdtem firtani a dolgot; köztudomású, hogy bizonyos területeken munkaerő-gondokkal küszködnek. Nem jelent ez a szabadságok kiadásában problémákat? Mi történik a dolgozók második gazdaságával? Mit csináljon az, aki mondjuk házat épít, vagy kénytelen alkalmazkodni az óvoda, a bölcsőde és az iskola nyári szünetéhez?

A válasz diplomatikus, dörzsöltségre vall. Igyekeznek minden igényt kielégíteni. Egyeztetéssel, jóindulattal.

De hiszen ezt nem teszi lehetővé az új törvény! Hümmögünk, szívélyesen búcsúzunk.

3.

Bejelentkeznek egy újabb gyárba. Hívom az szb-titkárt. Kerek perccel elutasít. A téma nem aktuális. Próbálok nem lerázni magam. Érdeklődöm, elkészült-e már az idei szabadságosítási rendük. Kíváncsi volnék rá. Milyen szempontok szerint tervezik a nyarat?

A titkár hangján érződik az idegesség. Megtudom, hogy bizonytalanok. Fogalmuk sincs hogy sül el majd az egész

Kérlelem, beszéljenek a kérészeikről. Visszaautasítás.

4.

Csendesen töprengök. (Mi most teneink?) Előtem az szmt információs jelentése. A szöveg fekete-fehéren:

Az ápr. 22-i kormányulást követően a szövegírók, a tervezett szabadság kiadásának megváltoztatásáról esett-e szó. Bányász elvtárs azt válaszolta, hogy ilyen irányú kérés a kormány felé nem hangzott. A dolgozók nem értik a választ, ugyanis a rendelet megjelenése óta majd minden információs jelentésben jelzik (jelezzük); hogy a jelenlegi törvény sem a dolgozók, sem pedig a vállalatok érdekét nem szolgálja. Úgy tudták, a SZOT megtette javaslatát a rendelet módosítására, illetve visszavonására. A SZOT adjon választ, kinek van igazsága!

Érdeklődve várjuk a fejleményeket. Addig is elmélkedhetünk arról, hogy az egyes munkahelyek miként értelmezik a demokráciát. A fentiek alapján igen szélsőségesen. Ahol eszik, nem eszik, nem kap mást alapon, fejet hajtva, fenntartások nélkül, ellenvéleményt nem tűrve, hatalmi eszközök bevetésével rábólintunk egy rendelkezésre, messze kerülünk vágyainktól. (Ami úgy hívunk, hogy demokrácia, kollektív vezetés — elkoptatott felhangok nélkül.)

Ha spártai szigorral végrehajtjuk, esetleg beledöglünk árán is a fenti törvényt, a mártírok száma szaporodik meg. De kinek kellenek a mártírok?! Nem tudni, miért tolaszik a frógépünk billentyűire a szolgalelkűség szavunk! Mitől és kitől félünk? Miért ne beszélhetnénk aggályainkról?

Kár filippikázni? Sejtésünk szerint az első sorokban jelzett telefonáradat, ha nem is ér fel egy „Kigyulladt, lángra lobbant, bent veszett...”-hír szenzációjával, talán mégis jelez valamit.

Bodzsár Erzsébet

Ács S. Sándor